

Kunnskapsdepartementet
Postboks 9119 Dep.
0032 OSLO

Vår dato: 17.12.2021
Deres dato: 26.08.2021
Vår referanse: [Vår ref]
Deres referanse: 21/4454

Høringssvar fra Byggenæringens Landsforening (BNL) om forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven

Vi viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet av 26. august 2021 om forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven. Vårt høringssvar følger samme struktur som høringsnotatet. I vårt høringssvar har vi særlig lagt vekt på forhold som gjelder yrkesfag og opplæring i bedrift og trepartssamarbeidet. Vi viser ellers til NHOs høringssvar.

BNL er en paraplyorganisasjon for 14 bransjer som har over 4100 medlemsbedrifter som sysselsetter mer enn 74 000 ansatte. BNL organiserer trebasert industri og sagbruk, byggevareindustri, eiendomsbedrifter og forvaltning, samt håndverksbedrifter og entreprenørbedrifter.

BNL avgir et samstemt høringssvar med unntak av bransjeforeningen Norske Trevarer som har dissens under punkt 6, kap. 42, s. 11, som omhandler opplæringskontorene.

BNL er fornøyd med og ser frem til at departementet vil drøfte sentrale spørsmål med partene. For BNL gjelder dette særlig spørsmål vedr. opplæring i bedrift og opplæringskontorenes rolle, men også mandat og arbeidsoppgaver for SRY, de faglige rådene, læreplangrupper mv. Det gjelder også dimensjonering og tilbudsstruktur og yrkesopplæringsnemndenes oppgaver og vedtakskompetanse.

1. Kapittel 8: Om utdanningstilbudet

BNL er enig med departementets forslag om å lovfeste at all opplæring skal være i samsvar med læreplanverket, og at den videregående opplæringen i tillegg skal være i samsvar med tilbudsstrukturen. I dag står dette i forskrift til opplæringsloven, men ikke i selve loven.

- BNL støtter forslaget om å videreføre hjemlene til å gi forskrift om læreplanverket og hvilke utdanningstilbud som fører frem til studie- eller yrkeskompetanse (tilbudsstrukturen), men understreker at avgjørelsen må gjøres sammen med partene i arbeidslivet.
- BNL støtter forslaget om å lovfeste at grunnskoleopplæringen skal være i samsvar med læreplanverket, og at den videregående opplæringen skal være i samsvar med

læreplanverket og tilbudsstrukturen.

- BNL støtter forslaget om å videreføre at departementet kan gi forskrift om og hvor lang læretid det skal være for dem som har læretid i bedrift, men understreker at avgjørelsen må gjøres i samarbeid med de faglige rådene for hvert utdanningsprogram.
- BNL støtter forslaget om å videreføre at departementet kan gi forskrift om godskriving av tidligere gjennomgått opplæring og praksis.
- BNL støtter forslaget om å videreføre at Kunnskapsdepartementet kan gi forskrift om hvor mange timer med opplæring elever i den videregående opplæringen skal ha, og hvordan timene skal deles mellom trinn og fag.

2. Kapittel 12: Om læremidler

- BNL støtter ikke forslaget om å ikke videreføre bestemmelsene om utstyr og statens plikt til å sørge for læremidler. Begrunnelsen for forslaget er at bestemmelsen er overflødig fordi det at skolene har tilgang på nødvendig utstyr er en forutsetning for å kunne oppfylle elevenes rettigheter. BNL mener situasjonen når det gjelder utstyr og læremidler i dagens videregående skoler allerede er for dårlig, og bestemmelsene er derfor viktig å beholde.
- BNL vil også understreke viktigheten av at det finnes læremidler i alle fag. Mange fag i fagutdanningen er små, og det er ikke et kommersielt grunnlag for å utvikle læremidler. Konsekvensen er at det i flere fag ikke finnes oppdaterte læremidler. Det er særlig mangel på læremidler i de små fagene i den yrkesfaglige opplæringen. Innenfor bygg- og anleggsteknikk gjelder dette nesten alle lærefagene.
- BNL mener at bestemmelsene må beholdes i loven.

3. Kapittel 20: Fjernundervisning

BNL er enige i at reguleringen av fjernundervisning bør gjelde generelt, ikke kun for konkrete tilfeller. Vi støtter departementets vurdering om at fjernundervisning åpner muligheter til å gi elevene et bredere fagtilbud uavhengig av geografi, for eksempel der skolen mangler lærere med relevant kompetanse og/eller elevgrunnet er lite.

BNL mener at muligheten til fjernundervisning er svært viktig for å kunne opprette og opprettholde skoletilbud i alle lærefag over hele landet. For eksempel vil fjernundervisning være en nødvendig del av et desentralisert skoletilbud i Vg2 programområder for små lærefag (programfag). Det er i dag stor mangel på slike tilbud, noe som forhindrer rekrutteringen til byggenæringen. BNL mener at det er en løsning å organisere skoletilbudet annerledes. Vi har tidligere foreslått for departementet at det opprettes nasjonale/regionale kompetansesentre i fylkene som skal sørge for at alle lærefag får tilbud i Vg2.

Et kompetansesenter kan være en struktur som kombinerer fysiske og digitale tilbud og som har et nettverk av lærere knyttet til seg. Undervisningen kan være samlingsbasert og nettbasert, slik at færrest mulig elever må flytte hjemmefra.

Samtidig vil BNL understreke at fjernundervisning må være et supplement til annen undervisning. Det må ikke benyttes på en slik måte at stedbaserte tilbud legges ned og erstattes av fjernundervisning av økonomiske hensyn.

Det er også viktig at fjernundervisningen er trygg og pedagogisk forsvarlig. Derfor må det være en forutsetning at det utvikles bedre digitale undervisningsmetoder og verktøy, at lærernes digitale kompetanse heves, og at det skjer fortløpende evaluering.

- BNL støtter at det skal være tillatt å gjennomføre deler av opplæringen som fjernundervisning dersom kommunene og fylkeskommunene kan godtgjøre at det er gode grunner for det, og at opplæringen vil være trygg og pedagogisk forsvarlig.
- BNL støtter at fjernundervisning skal gjennomføres slik at elevene og læreren kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemiddel.
- BNL støtter at elever som hovedregel skal få fjernundervisning på skolen, med enkelte unntak.

4. Kapittel 24: Pedagogisk psykologisk tjeneste

Departementet ber om innspill på om loven skal pålegge PP-tjenesten roller og oppgaver knyttet til tilrettelegging for dem som har læretid i bedrift, hva slags oppgaver som kan være aktuelle og hensiktsmessige, hvordan dette best kan reguleres, og i hvilken grad PP-tjenesten har den nødvendige kompetansen og ressursene til disse oppgavene.

- BNL mener det er naturlig at PP-tjenesten samarbeider med fagopplæringsavdelingene i fylkene når det gjelder lærlinger. Fylkeskommunen, som oftest ved fagopplæringsavdelingen, er part i lærekontrakten den enkelte lærling har. Det er derfor naturlig at lærebedrift eller opplæringskontor, fylkeskommunen og PP-tjenesten samarbeider om nødvendige tiltak for å få lærlingene til å fullføre læretiden i bedrift.

5. Kapittel 40: Om rett til videregående opplæring

BNL støtter at retten til videregående opplæring utvides til en rett til å fullføre med studie- eller yrkeskompetanse, både for unge og voksne. Vi viser her til vårt høringsinnspill til NOU 2019:13 *Ny opplæringslov* og til Meld. St. 21 (2020-2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*.

Det er viktig at flere fullfører videregående opplæring og inkluderes i arbeidslivet. Videregående opplæring må føre frem til en sluttkompetanse som er etterspurt og kvalifiserer til arbeid. Sluttkompetansen må holde høy kvalitet slik at bedriftene får tilført godt kvalifisert arbeidskraft.

Vi mener at retten til å fullføre med en sluttkompetanse må forutsette at opplæringen er tilpasset den enkeltes faglige ståsted slik at den enkelte blir kvalifisert for det neste nivået i opplæringen. Vi aksepterer at en utdanning som er bedre tilpasset den enkeltes forutsetninger innebærer at sluttkompetansen ikke alltid vil være lik, selv om målet er studiekompetanse eller fagbrev som kvalifikasjon for videre studier eller arbeid.

En utvidet rett til videregående opplæring må samtidig ses opp mot dimensjoneringen av utdanningstilbudet. BNL mener at planlegging og utbygging av tilbudene i den yrkesfaglige strukturen må skje etter behovene i arbeidslivet, både for små og store bransjer. Arbeidslivet både ønsker og trenger flere lærlinger og fagarbeidere. Etterspørselen etter arbeidskraft med yrkesfaglig utdanning er langt høyere enn tilbudet. Vi mener at dimensjoneringen må gjøres i et forpliktende samarbeid med partene i arbeidslivet, ref. våre forslag under kapittel 42 om vedtakskompetanse for yrkesopplæringsnemndene. Dimensjoneringen av tilbudene må ivareta både unge og voksnes mulighet for førstegangsutdanning, og etterutdanning/fagbrev nr. 2 for voksne.

Selv om arbeidslivet kontinuerlig arbeider for å øke antall læreplasser, er det avgjørende at fylkeskommunene oppretter elevplasser som er i tråd med det antall læreplasser det lokale og regionale arbeidslivet kan tilby. Dette kan for eksempel gjøres i form av behovskart i hvert fylke/region.

- BNL støtter departementets forslag om å utvide retten til videregående opplæring for ungdom og voksne, slik at den gjelder fram til den enkelte har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse.
- BNL støtter å videreføre egne regler om videregående opplæring for voksne.
- BNL støtter å gi personer mellom 19 og 25 år mulighet til å velge videregående opplæring for ungdom eller voksne.
- BNL støtter å innføre en yrkesfaglig rekvalifisering for dem som har studiekompetanse eller et fag- eller svennebrev fra tidligere (fagbrev nr. 2).
- BNL støtter å videreføre at departementet kan gi forskrift om ulike opplæringsordninger for den videregående opplæringen i bedrift.
- Departementet foreslår å videreføre hovedregelen om inntak til ett av tre søkte utdanningsprogrammer. Forutsetningen for at BNL kan støtte dette er at dimensjoneringen av utdanningstilbudet i fylket er utformet etter arbeidslivets behov, innspill fra partene og at yrkesopplæringsnemnda har vedtakskompetanse.
- BNL støtter å videreføre gratisprinsippet i retten til videregående opplæring.
- BNL støtter å videreføre retten til påbygg til studiekompetanse etter bestått fagopplæring og støtter fjerning av tidsbegrensningen.

For BNL er det viktig at så mange som mulig av de som starter på yrkesfag gjennomfører med et fag-/svennebrev. Arbeidslivet trenger flere fagarbeidere, og det er uheldig at elever

søker seg vekk fra yrkesfag etter Vg2 ved å velge påbygg fremfor læretid i bedrift. BNL er derfor positive til departementets forslag om å videreføre denne retten, og å fjerne tidsbegrensningen.

- BNL støtter å videreføre retten til omvalg, og å oppheve aldersbegrensningen.
- BNL støtter å innføre en plikt for fylkeskommunene til å ha et opplæringstilbud i overgangen til videregående opplæring for elever som mangler språklige og faglige ferdigheter.
- BNL støtter å lovfeste at fylkeskommunene skal legge avgjørende vekt på arbeidslivets behov for yrkesfagkompetanse og mulighet for læreplass i dimensjoneringen. BNL mener at det er yrkesopplæringsnemndene som skal vurdere behovet etter innspill fra partene i fylket, og ha vedtakskompetanse i disse sakene.
- BNL støtter forslaget om å videreføre dagens regler om at yrkesfaglige utdanningsprogrammer til vanlig omfatter opplæring i skole og to år med læretid i bedrift, men at "skole" endres til "som elev".

6. Kapittel 42: Om videregående opplæring i bedrift

BNL mener at det er partene i arbeidslivet som er ekspertene på videregående opplæring i bedrift. Yrkesfaglig utdanning er en profesjonsutdanning. Dette skjer gjennom den duale modellen med opplæring i skole, etterfulgt av opplæring og arbeid i bedrift. Opplæringsformen skaper selvstendige fagarbeidere gjennom mengdetrening, bredde- og spisskompetanse, og sosialisering i et arbeidsliv hvor selvstendighet og høy faglig kompetanse er kjerneverdier.

- Departementet foreslår å innføre felles betegnelser i loven for de fire kandidattypene som får opplæring og har læretid i bedrift (lærlinger, kandidater for fagbrev på jobb, praksisbrevkandidater, lærekandidater): "den som skal ha læretid i bedrift" og den som har læretid i bedrift". Det foreslås også å bruke "kontrakt om opplæring" som felles betegnelse for lærekontrakter, kontrakter med fagbrev på jobb og opplæringskontrakter.

BNL støtter ikke forslaget om å bruke «den som skal ha læretid i bedrift» og «den som har læretid i bedrift» som fellesbetegnelse for alle som får fagopplæring i bedrift. BNL mener at dagens § 4-1 i opplæringsloven bør beholdes. Paragrafen beskriver hvem som er henholdsvis lærling, praksisbrevkandidat, lærekandidat og kandidat for fagbrev på jobb. Dette er begreper som er godt innarbeidet i fagopplæringen, og som tydelig skiller de ulike kandidatene og deres kompetanseoppnåelse fra hverandre, og ikke minst hvilket opplæringsløp de følger. Av den grunn er det behov for å skille mellom disse kandidatbegrepene.

- BNL støtter ikke forslaget om å bruke «kontrakt om opplæring» som fellesbetegnelse for lærekontrakter, kontrakter om fagbrev på jobb og opplæringskontrakter.

- Det foreslås å ikke videreføre regulering av de ulike opplæringsordningene i loven, men at dette flyttes til forskrift til opplæringsloven. Departementet inviterer partene til å delta i arbeidet med å gjennomgå lære kandidatordningen og praksisbrevordningen. BNL ønsker å bidra i dette arbeidet.
- BNL støtter forslaget om å ikke videreføre en terskel for å heve kontrakten om læretid etter ønske fra den som har opplæring i bedrift.
- BNL støtter forslaget om å erstatte dagens rett til å uttale seg muntlig til den som skal fatte vedtak om heving, med en generell rett til å uttale seg muntlig før det fattes vedtak om heving etter ensidig ønske fra lærebedriften. BNL mener det bør være en gjensidig uttalelsesrett før heving av lærekontrakt.

Det foreslås at opplæringsloven fullt ut skal regulere opphør av både arbeidsavtale og lærekontrakt. Siden heving av lærekontrakt løftets fra forskrift til lov, mener BNL at det bør være en generell rett til uttalelse før fylkeskommunen fatter vedtak om heving av lærekontrakt. Dette innebærer at lærlingen bør ha en generell rett til uttalelse, og at bedriften likeledes bør ha en generell rett til uttale seg. Med en generell uttalelsesrett vil også forholdene og årsakene til ønske om heving av kontrakt komme bedre frem.

- BNL støtter departementets vurdering om at opplæringsloven fullt ut skal regulere opphør av både arbeidsavtale og lærekontrakt. Det gir en sikkerhet for lærlingen til å kunne fortsette opplæringen i en annen bedrift selv om arbeidsforholdet avsluttes der lærling først var ansatt.
- BNL støtter forslaget om å fjerne terskelen for å heve lærekontrakt etter lærlingens ønske.
- BNL støtter forslaget om å innføre prøvetid for alle som har inngått avtale om full opplæring i bedrift, uavhengig av alder og kandidattype, men med unntak for lærlinger med ungdomsrett.
- BNL støtter forslaget om å videreføre en rett til individuelt tilrettelagt opplæring for lære kandidater, og at lære kandidater skal ha rett til individuelle tilrettelegging, personlig assistanse og fysisk tilrettelegging på de samme vilkårene som elever.
- BNL støtter ikke forslaget om å ikke videreføre bestemmelsen om tilgang til PP-tjenesten for lærlinger, praksisbrevkandidater og lære kandidater. BNL mener det er viktig at lærlinger også har en særskilt rett til PP-tjenesten. Mange lærlinger opplever overgangen fra skole til bedrift som krevende. Det er viktig at denne overgangen går mest mulig smidig, og at lærlingene ikke mister det nettverket og tilgangen på støtte som de hadde fra skolen. Selv om opplæringskontorer og lærebedriften vil bistå lærlingen, må det ikke finnes hindringer for at lærlingen skal få tilgang på disse

tjenestene i hele læretiden.

- BNL støtter forslaget om å videreføre at de som får opplæring i bedrift, fortsatt har rett til sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten der det følger av lov eller forskrift. Se også vårt svar til kapittel 24.
- BNL støtter ikke forslaget om å innføre en lovfesting av rett til læreplass. Vi støtter Opplæringslovutvalgets vurdering av at dette ikke er gjennomførbart. Departementet viser selv til at tilgangen til læreplasser ikke kan garanteres av staten eller fylkeskommunen. Saken er blitt vurdert flere ganger. Lovfestet rett til læreplass ble utredet av Utdanningsdirektoratet i oppdragsbrev 39-10 som konkluderte med at en lovfestet rett til læreplass ikke vil være et hensiktsmessig middel.

Som beskrevet under, støtter BNL retten til tre års videregående opplæring, men dette må ikke koples sammen i loven med rett til læreplass i bedrift. Vi viser også til vårt forslag om å kople vedtakskompetanse for yrkesopplæringsnemndene og dimensjonering av læreplasser.

- BNL støtter at det fortsatt skal være en lovfestet rett til å fullføre videregående opplæring og at de som ikke får læreplass må få et alternativt tilbud, som fylkeskommunen må være ansvarlig for. BNL mener at dette må utformes i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.

BNL vil vise til at behovet for et alternativt tilbud til de som ikke får læreplass henger nært sammen med dimensjonering av utdanningstilbudet i fylkene i forhold til arbeidslivets behov. Som kjent er det i flere fag en mangel på lærlinger. For at tilbudet skal være best mulig tilpasset etterspørselen mener vi at yrkesopplæringsnemndene må ha avgjørende innflytelse på dimensjoneringen og vedtakskompetanse.

Opplæringskontorenes rolle

Kunnskapsdepartementet hører to alternative reguleringer av opplæringskontorer. Det ene forslaget er å videreføre en regulering av opplæringskontorer som lærebedrift, og det andre forslaget er å regulere opplæringskontorer som noe annet enn lærebedrift.

BNL foreslår et tredje alternativ, en kombinasjon mellom de to alternativene som departementet hører. Vårt forslag er at opplæringskontor reguleres som noe annet enn lærebedrift, men at de må kunne tegne lærekontrakt.

- BNL mener at opplæringskontorenes formål må reguleres i loven. BNL mener at opplæringskontorene bør reguleres i loven som *Samarbeidsorgan* som *påtar seg opplæringsansvar, eid av medlemsbedrifter*.
- BNL støtter at det innføres hjemmel til å gi regler om opplæringskontorer i forskrift.

Vi mener at det er viktig at det i lov og forskrift kommer tydelig frem hva som er rollene til henholdsvis lærebedrifter og opplæringskontor. BNL mener at det er et skille mellom lærebedrifter og opplæringskontorer og at forskjellen er hvorvidt enheten har egen produksjon i lærefaget eller ikke. Vi mener at det kun er bedrifter som har egen produksjon i lærefaget som skal

kunne defineres og godkjennes som lærebedrifter. Et slikt skille vil klargjøre ansvar for oppgaver for lærebedrift og opplæringskontor.

Departementet skriver i høringsnotatet at ansvar som er direkte knyttet til opplæringen og arbeidsforholdet bør ligge hos medlemsbedriftene i opplæringskontoret, men at disse kan få bistand til oppgaver som gjelder opplæringen fra opplæringskontoret.

BNL vil fremheve at gjennom å ha lærling påtar bedriften seg et utdanningsansvar med forankring i fastsatt læreplan, som er forskrift. Bedriften kan velge å ta hele utdanningsansvaret selv eller melde seg inn i et opplæringskontor for å få den bistand et opplæringskontor gir. Ved at bedriften blir medlem i et opplæringskontor blir opplæringskontoret medansvarlig for opplæringen. Opplæringskontorets ansvar for opplæringen følger av oppgavene som de har rett og plikt til å følge opp. Det vises til listen over foreslåtte oppgaver nedenfor. De oppgavene som et opplæringskontor skal kunne bistå bedriften med, må være forankret i forskrift.

Departementet stiller i høringsnotatet spørsmål ved om opplæringskontoret bør være kontraktspart hvis opplæringskontoret defineres som noe annet enn lærebedrift.

BNL mener at det er viktig at opplæringskontoret kan tegne lærekontrakt med lærlingen, og at dette må forankres i loven. Som kontraktspart vil opplæringskontoret ha et formelt medansvar for lærlingens opplæring. Opplæringskontoret vil sammen med medlemsbedriften ha ansvar for å følge lærlingens opplæringsløp og gjennomføring av utdanningen etter de krav som stilles i lov og forskrift. Dette vil gi en trygghet for begge parter, både lærling og medlemsbedrift.

Ved at opplæringskontoret er medansvarlig og tegner lærekontrakt styrker det kvaliteten i opplæringen:

- Ved konkurs, avvikling eller andre forhold som gjør at lærebedriften ikke lenger kan oppfylle sin opplæringsplikt, vil opplæringskontoret kunne finne ny lærebedrift for lærlingen blant medlemsbedriftene.
- Opplæringskontoret kan bruke flere medlemsbedrifter til å gjennomføre opplæringen dersom primærbedriften ikke dekker alle kompetansemålene i læreplanen.
- Opplæringskontoret har i dag mulighet til å flytte lærlingen fra en medlemsbedrift til en annen dersom bedriften ikke skjøtter sin opplæringsplikt. Dette utgjør en ytterligere trygghet for lærlingen fordi opplæringskontoret oftest er den nærmeste til å oppdage en eventuell svikt i medlemsbedriftenes oppfølging av lærlingen.

Opplæringskontorenes oppfølging av lærlingene i bedriftene er en kjerneoppgave og bidrar til å sikre kvalitet i opplæringen. De har kompetanse på regelverk, læreplaner, arbeidsmetodikk, dokumentasjon og vurdering i opplæringen. Opplæringskontorenes virksomhet innebærer også en 3.parts vurdering av den opplæringen bedriften gir lærlingene, og denne vurderingen bidrar til at lærebedriften kontinuerlig kan forbedre sin opplæring.

BNL mener ansvarsdelingen mellom medlemsbedriften og opplæringskontoret bør komme tydelig frem av lærekontrakten. Vi mener at dagens betegnelse "ansvarlig leder" er uklar og ikke definert, og bør erstattes av "daglig leder eller den som daglig leder gir prokura".

For de lærebedriftene som er medlem i et opplæringskontor, må fortsatt læretilskuddet utbetales til opplæringskontoret til fordeling til medlemsbedriftene. Fordelingen av tilskuddet til bedriftene skal gjøres etter vedtatt budsjett på opplæringskontorets årsmøte.

BNL mener at det bør stilles krav til bruken av læretilskuddet. Tilskuddet skal gå til de lovbestemte oppgavene og opplæringen som gjennomføres i lærebedriften. Opplæringskontorenes andel av tilskuddet bestemmes av opplæringskontorets årsmøte etter opplæringskontorets vedtekter. Vedtektene kan ikke være i strid med lovkrav. Opplæringskontorets andel av tilskuddet skal gå til drift av opplæringskontoret og de oppgaver som de gjør på vegne av medlemsbedriftene. Rekruttering av nye lærlinger til opplæringskontorets medlemsbedrifter bør etter BNLS mening være en av de oppgavene opplæringskontoret har.

Opplæringskontorenes oppgaver

Departementet foreslår ikke en nærmere regulering av opplæringskontorenes oppgaver nå og vil vurdere oppgavene nærmere etter innspill og drøfting med partene.

BNL ser frem til å drøfte dette med departementet. Vi vil likevel her gi innspill på oppgaver vi anbefaler at opplæringskontorene kan ha, fordi dette henger nært sammen med lovreguleringen. Ut fra de ansvarsområdene som er beskrevet ovenfor, vil blant annet følgende oppgaver være sentrale for opplæringskontoret å bistå medlemsbedriften med:

Administrasjon, kvalitetssikring og kontroll og andre oppgaver

- *Administrative oppgaver*
 - Tegne lærekontrakt med lærling
 - Fordele tilskuddet etter vedtak på opplæringskontoret årsmøte
 - Utarbeide plan for opplæringen og bryte ned kompetansemålene i læreplanen til oppgaver i opplæringen i medlemsbedriften
 - Melde lærlingen opp til fag-/svenneprøve
 - Tilrettelegge fag-/svenneprøve når den skal gjennomføres på prøvestasjon, og på forespørsel fra bedrift bistå hvis prøven gjennomføres i bedrift
 - Bistå bedriften hvis lærlingen mangler fag som må bestås før fag-/svenneprøve
 - Rapportering og annen kommunikasjon med fylkeskommunen og andre offentlige myndigheter.

- *Kvalitetssikring og kontroll*
 - Opplæringskontoret skal kvalitetssikre gjennomføringen av opplæringen i medlemsbedrifter og sørge for at opplæringen oppfyller de fastsatte kompetansemålene i læreplanen
 - Opplæringskontoret vil fungere som uavhengig kontroll av opplæringen og måloppnåelse.

- *Andre oppgaver*

- Opplæringskontoret kan ha oppgaver på vegne av fylkeskommunen og andre offentlige aktører. Slike oppgaver må være forankret i forskrift.
- Opplæringskontoret kan delta på utdanningsmesser, skolebesøk, bedriftsbesøk mv. med det formål å rekruttere unge og voksne som fremtidige læring i medlemsbedriftene.

Byggenæringen består av et mangfold av bedrifter i størrelse og type virksomhet. Bedriftene finnes i alle distrikter over hele Norge. Svært mange bedrifter er små eller mellomstore. Opplæringskontorenes struktur må kunne speile dette mangfoldet. BNL mener at medlemsbedriften må kunne velge om de selv ønsker å ha faglig leder eller om opplæringskontorets faglige leder skal ivareta oppgaven for bedriften. Har opplæringskontoret flere faglige ledere, må de være utdannet i sine fag. For mange bedrifter, særlig de mindre, vil det være til stor hjelp i opplæringen og kvalitetssikringen av denne, at opplæringskontoret ivaretar oppgaven som faglig leder.

Dissens: Norske Trevarer mener at opplæringskontoret må ha det øverste ansvaret for opplæringen når bedriften er medlem i et opplæringskontor, dvs. slik det er i dag.

Fylkeskommunens ansvar og oppgaver

- BNL støtter forslaget om å tydeliggjøre fylkeskommunenes ansvar for formidling og å utvide ansvaret til å omfatte alle kvalifiserte søkere.
- BNL støtter forslaget om å videreføre plikten til å tilby praksisbrevopplæring.
- BNL støtter forslaget om å innføre en tydeligere regulering om at fylkeskommunene har plikt til å veilede og kontrollere at godkjente lærebedrifter oppfyller kravene i loven.
- BNL støtter forslaget om å flytte reglene om tap av godkjenning som lærebedrift fra forskriften til opplæringsloven.

Yrkesopplæringsnemndas innflytelse

- BNL støtter ikke forslaget om å endre loven slik at yrkesopplæringsnemndas råd i saker om godkjenning av lærebedrifter ikke skal tillegges avgjørende, men "tung vekt". BNL mener at yrkesopplæringsnemnda må få vedtakskompetanse når det gjelder godkjenning av lærebedrifter.
- Dimensjonering: BNL mener at ved siden av å godkjenne lærebedrifter er yrkesopplæringsnemndas viktigste oppgave å vurdere arbeidslivets behov for kvalifisert arbeidskraft og fylkeskommunens yrkesfaglige tilbudsstruktur. BNL mener at yrkesopplæringsnemnda på dette området må ha vedtakskompetanse og at fylkeskommunen skal saksbehandle sakene for yrkesopplæringsnemnda. Yrkesopplæringsnemnda må i slike saker ha god kontakt med næringslivet i sin region for å sikre et kvalitetssikret grunnlag for vedtak om dimensjonering. I

saksbehandlingen må fylkeskommunen innhente informasjon om behovet for lærlinger og fagarbeidere i de enkelte fagene. Denne informasjonen må være en del av saksgrunnet for yrkesopplæringsnemnda når den skal fatte sine vedtak.

Lovfestet rett til læreplass har vært drøftet i flere år. BNL og NHO har gått mot dette fordi vi ikke har sett hvordan dette skulle kunne gjennomføres i praksis. Dersom departementet gir yrkesopplæringsnemnda vedtakskompetanse når det gjelder dimensjonering av det yrkesfaglig utdanningstilbudet, vil vi være villige til å diskutere med departementet hvordan byggenæring sterkere kan forplikte seg til å tilby læreplasser til de elevene som kommer fra Vg2-tilbudene og i noen grad fra Vg1.

- BNL støtter videre forslaget om å videreføre dagens bestemmelse om at saker som har betydning for fag- og yrkesopplæringen skal legges fram for yrkesopplæringsnemnda. BNL mener at det i disse sakene er yrkesopplæringsnemnda som skal avgjøre hvilke saker som har betydning og behandle disse sakene. Vedtak i slik saker skal ha avgjørende vekt i den videre behandlingen i fylkeskommunen.

7. Kapittel 43: Om rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne

For byggenæringen er voksne en stor arbeidskraftressurs. Omtrent halvparten av alle som tar fag-/svennebrev er voksne, enten voksenalmlinger eller praksiskandidater. Andre kommer inn i byggenæringen etter å ha arbeidet i andre bransjer og ønsker å ta nytt fagbrev.

Byggenæringen har stort behov for kvalifisert arbeidskraft i årene som kommer. Dette fastslås både av SSB, NHO Kompetansebarometer og BNLs fremtidsbarometer. Byggenæringen er en næring der mange kan inkluderes, enten de vil ta en første utdanning, et nytt fagbrev, vil formalisere kompetanse fra lang erfaring eller rett og slett trenger arbeidstrening for å komme i arbeid. Fagutdanning til byggenæringen er allerede en bred utdanning og ikke "kun" en ungdomsutdanning.

BNL mener at tilbud og ordninger også må tilpasses voksne, og vi er positive til departementets forslag i så måte.

- BNL støtter forslaget om å innføre ny betegnelse for videregående opplæring spesielt organisert for voksne: *videregående opplæring for voksne*.
- BNL er enig i at det for voksne må være sluttkompetansen som er styrende for de tilbud som gis. Fylkeskommunen skal ha en plikt til å sørge for at voksne med betydelig realkompetanse får formalisert sin kompetanse.
- BNL støtter forslaget om å lovfeste at voksne har rett til inntak på et opplæringstilbud som fører fram til en av tre *sluttkompetanser* som den voksne har søkt på.

- BNL støtter ikke forslaget om å innføre at voksne har rett til lære plass, ref. kapittel 42.6.5. Vi viser til vårt svar under punkt 12, kapittel 42, ovenfor.
- BNL mener at voksne som ikke får tilbud om lære plass må ha rett til annet opplæringstilbud som gir grunnlag for den sluttkompetansen den voksne er tatt inn på. Ellers må de ordinære reglene om opplæring i bedrift gjelde for voksne som får opplæring i bedrift.
- BNL støtter forslaget om å videreføre fylkeskommunens ansvar for planlegging og utbygging av det videregående opplæringstilbudet for voksne, tilsvarende som for ungdom, og viser til vårt svar når det gjelder yrkesopplæringsnemndas rolle og myndighet. Fylkeskommunens plikt til å dimensjonere ut fra arbeidslivets behov må følges.
- BNL støtter forslaget om å videreføre retten til realkompetansevurdering for voksne med rett til videregående opplæring.
- BNL støtter forslaget om å tydeliggjøre i loven at opplæringen skal tilpasses den voksnes kompetanse.
- BNL støtter forslaget om å innføre plikt til å ha tilbud om karriereveiledning om utdanning- og yrkesvalg i grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne. BNL mener at *karriereveiledning* er et bedre begrep og bør erstatte betegnelsen utdannings- og yrkesrådgivning. BNL mener at det må være et skille mellom rådgivning om personlige og sosiale forhold og *karriereveiledning*.
- BNL støtter at det innføres en generell rett til yrkesfaglig rekvalifisering.
- BNL støtter forslaget om å innføre en rett til individuell tilrettelegging av opplæringen for voksne i videregående opplæring dersom det er nødvendig for å gi den voksne en forsvarlig opplæring.
- BNL støtter forslaget om å lovfeste et tilleggsformål om at opplæring må kunne bygge på den kompetansen voksne allerede har og kunne gjennomføres slik at deltagerne kan gå ut i arbeid eller videre utdanning så raskt som mulig.
- BNL støtter at det ikke utvikles egne læreplaner for voksne, men at de eksisterende læreplanene skal brukes og modulstruktureres.

8. Kapittel 44: Overgangen fra grunnskolen til den videregående opplæringen

Det er vel dokumentert at elever som ikke har nødvendig kunnskap med seg fra grunnskolen har en høy risiko for å ikke fullføre videregående opplæring. Elever må ha nødvendig kunnskap og være kvalifisert, før de går inn i neste nivå. Det vil styrke læringsmiljøet, bedre læringsutbyttet for

den enkelte og som resultat gi bedriftene større tilgang på kvalifisert arbeidskraft med enda bedre fagkompetanse.

Hovedmålet må være at alle elever er kvalifiserte etter ti år i grunnskolen. Samtidig vil det alltid være elever som ikke er faglig kvalifisert eller motivert for å starte på videregående opplæring. Motivasjon handler ofte om modning, men det handler også om at skoletilbudet oppleves som relevant og nyttig, og at elevene ser den praktiske verdien av kunnskapen. Skoletilbudet må tilpasses til at modningsnivået er ulikt. Det må derfor være en fleksibilitet i systemet som muliggjør at elevene modnes.

- BNL støtter forslaget om å innføre en plikt for fylkeskommunen til å sørge for at elevene får en trygg og god overgang fra grunnskolen til den videregående opplæringen.
- BNL støtter forslaget om å innføre en plikt for kommunen til å samarbeide med fylkeskommunen om elevenes overgang fra grunnskolen til den videregående opplæringen.

9. Kapittel 46: Om utvalg, råd, læreplangrupper og klagenemnder som er oppnevnt av staten

Partene i arbeidslivet er helt sentrale i yrkesfagutdanningen. Det er partene som gjennom sin tariffbinding "eier" de forskjellige lærefagene. Arbeidslivets parter gjennom Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) og Faglig råd i hvert yrkesfaglig utdanningsprogram, er avgjørende for at fagutdanningen er tilpasset behovet i arbeidslivet og for fagutdanningenes legitimitet i arbeidslivet.

Partene i arbeidslivets deltakelse i læreplangrupper er avgjørende for å sikre at arbeidslivets behov i de enkelte lærefag blir ivaretatt. Dagens læreplaner i videregående opplæring er forskrift og derfor bør læreplangrupperne forskriftsfestes. Partene i arbeidslivet har dessuten avgjørende innflytelse på Vg3-læreplanene, og som et ledd i å sikre denne innflytelsen må læreplangrupper være omtalt i lovverket. De faglige rådene bør også få en mer avgjørende innflytelse på hele det yrkesfaglige utdanningsløpet, i tillegg til dagens avgjørende innflytelse på Vg3.

BNL mener at prøvenemnder må forankres i forskriften for å sikre sammensetting og representasjon i klagenemndene. BNL støtter forslaget om å videreføre regulering i loven om at departementet skal oppnevne Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY), Faglig råd og læreplangrupper, men at dette fastsettes i én felles bestemmelse, i motsetning til dagens tre. BNL mener at de faglige rådene bør kunne gi råd til departementet i enkelte saker.

- BNL støtter forslaget om å innføre en hjemmel for departementet til å fastsette organenes nærmere oppgaver og sammensetning i forskrift.
- BNL støtter forslaget om å videreføre lovregler om klagenemnder for ikke beståtte fag- og svenneprøver.

- BNL støtter forslaget om å ikke videreføre den lovbestemte plikten til å ta imot verv som medlem av råd eller utvalg i fag- og yrkesopplæringen.

10. Kapittel 47: Privatister, praksiskandidater, godkjenning av utenlandsk fagopplæring og mellomstatlige avtaler om private videregående skoler

- BNL støtter forslaget om å flytte dagens definisjon av privatist fra forskrift til lov.
- BNL støtter forslaget om å videreføre betegnelsen *praksiskandidat*. Vi mener at praksiskandidaten skal ha *allsidig* praksis i det faget vedkommende sikter mot et fag- eller svennebrev i, og at betegnelsen *allsidig* må inkluderes i omtalen i lov og forskrift.
- BNL støtter forslaget om å i hovedsak videreføre godkjenningsordningen for utenlandsk fagopplæring.

11. Kapittel 53: Kravet om å sørge for ulykkesforsikring

BNL mener det er riktig og viktig at lærlinger omfattes av ulykkesforsikring på lik linje med elever.

- BNL støtter forslaget om å konkretisere i loven at fylkeskommunen skal sørge for ulykkesforsikring for lærlinger, der yrkesskadeforsikringen ikke er dekkende.
- BNL støtter forslaget om å utvide plikten til å sørge for ulykkesforsikring til å omfatte personer som deltar i forberedende opplæring for voksne og videregående opplæring for voksne.

Vennlig hilsen
Byggenæringens Landsforening

Jørgen Leegaard
direktør samfunnspolitikk